

Liisa Kaartinen

Eläinlääketieteellisen farmakologian dosentti
Ylitarkastaja, Evira

Mikrobilääkkeiden hallittu käyttö eläimille vaatii jatkuvaa yhteistyötä

Eläinten mikrobilääkkeiden käyttöä on Suomessa ohjattu lainsäädännöllä ja suosituksin vuosikymmeniä. Tuotantoeläimiä lääkitään edelleen suurelta osin yksilölääkintänä, ja bentsyylipenisilliini on tärkein mikrobilääke. Toki meilläkin on taudinaiheuttajissa resistenttejä kantoja, joten ongelmakohtiin on puututtava aktiivisesti.

Suomessa on jo vuosikymmeni- en ajan tehty systemaattista ja monialaista yhteistyötä eläinten hallitun mikrobilääkekäytön edistämiseksi. Väestöterveys- ja eläinlääkintäviranomaisten sekä tuotantoeläinsektorin yhteistyö on poikkeuksellista jopa muihin Pohjoismaihin verrattuna. Nyt, kun EU:n eläinlääkeasetuksen valmistelu on käynnissä, Suomi ajaa aktiivisesti kansallisen sääntelyn mahdollisuutta osaksi asetusta.

Hyvä terveystilanne vähentää lääkitystarvetta

Suomessa hallitun mikrobilääkekäytön kulmakivenä on tehokas eläintautien ja zoonosien torjunta. Suomi on vapaa monista virustaudeista, jotka heikentävät eläinten vastustuskykyä ja altistavat bakteeritulehduksille. Salmonellatilanteemme on parhaita maailmassa. Tapauksia on vuosittain yksittäisiä, eikä siipikarjan, nautojen ja sikojen salmonellan häätöön saa meillä käyttää mikrobilääkkeitä.

Lainsäädäntö ohjaa hallittua käyttöä

Joulukuussa 2014 voimaan tullessa eläinten lääkitsemislaissa korostetaan diagnoosin tärkeyttä ja tätä tukevaa näyttöjen tutkimista. Toistuvissa ja ryhmälääkityksissä näyttöjen tutkiminen on mikrobilääkehoidon edellytys. Ihmisten reservilääkkeiden käyttöä eläimille on rajoitettu vuodesta 1999, ja joidenkin käyttö eläimille on kokonaan kielletty. Eläimille hyväksytyjen 3. ja 4. polven kefalosporiinien, fluorokinolonien ja joidenkin makrolidien käyttöä on rajoitettu vain tilanteisiin, joissa muita vaihtoehtoja ei ole. Mikrobilääkkeiden myyntitietojen perusteella rajoitukset myös toimivat: Mikrobilääkekäyttö on Suomessa eurooppalaisittain maltillista ja painottuu kapeakirjoiseen bentsyylipenisilliiniin ja yksilölääkintään.

Seurantatietoja hyödynnetään suosituksissa ja koulutuksessa

Mikrobilääkkeiden myyntitilastoja on Suomessa julkaistu vuodesta 1995

lähtien, ja eläinperäisten bakteerien resistenssiseurantaa (Finres-Vet-raportit) on tehty systemaattisesti vuodesta 2002. Resistenssiseurannan perusteella päivitetään eri eläinlajien indikaatiokohtaisia mikrobilääkkeiden käyttösuosituksia ja annetaan tarvittaessa kohdennettuja käyttösuosituksia.

Seurannan perusteella tiedetään, että esimerkiksi porsaiden ripulien aiheuttajien lääkeaineherkkyys on maassamme jo vähentynyt. Samoin yleisimpien seuraeläinten ihoinfektioiden ja virtsatietulehdusten aiheuttajien resistenssi lisääntyy. Tämä edellyttää eläinlääkäreiltä huolellista altistavien tekijöiden selvittämistä ja aiheuttajabakteerin herkkyysmäärittystä.

Koulutuksella ja tiedotuksella on mahdollista edistää eläinlääkäreiden, eläinten omistajien ja kuluttajien tietoisuutta hallitun mikrobilääkkeiden käytön edellytyksistä. Tätä viranomaiset, Eläinten terveys ry (ETT), eläinlääketieteellinen tiedekunta ja muut tahot tekevätkin aktiivisesti yhteistyössä.